Teknologiateollisuus

6.10.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 171/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto otsikon aiheesta. Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Vaikka lakimuutos koskee hankintatuen hakuaikoja ja lain voimassaoloaikaa, pidämme tarpeellisena esittää näkemyksiämme laajemmin.

Esityksen keskeinen sisältö

Esityksen mukaan pakettiautojen ja kuorma-autojen hankintatukien hakuajat jatkuisivat 31.12.2024 saakka ja täyssähköautojen hankintatukien ja muuntotuen hakuaika lyhenisi 31.12.2022 saakka. Lisäksi lain voimassaoloaika jatkuisi 31.12.2026 saakka. Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa kuorma-auton hankintatuen ja pakettiauton hankintatuen hakeminen huhtikuussa 2022 linjattujen määrärahapäätösten puitteissa vuoden 2024 loppuun saakka.

Tavoitteena on myös selkeyttää täyssähköautojen hankintatuen ja muuntotukien haku prosessia lyhentämällä hakuaikaa siten, että se vastaisi paremmin määrärahan riittävyyttä.

Tavoitteena on edistää kansallisia tavoitteita ajoneuvokannan murroksessa ja siltä osin mahdollistaa liikenteen päästövähennysten saavuttamista.

Kuorma-autojen ja pakettiautojen hankintatukien tavoitteena on edistää sähköllä ja kaasulla toimivien ajoneuvojen houkuttelevuutta ja kysyntää. Tukien avulla edistetään

vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävien ajoneuvojen markkinoiden kehittymistä ja kuljetusalan vihreää siirtymää.

Kohti fossiilittoman liikenteen tiekartan päästövähennystavoitteita

Liikenteellä on keskeinen merkitys Suomen kansallisten ilmastotavoitteiden ja EU:n päästövähennysvelvoitteen saavuttamisessa. EU:n päästövähennystavoite, tehostuvat päästöstandardit ja älykkään ja kestävän liikkumisen strategia viitoittavat yhä selvemmin tietä kohti sähköistä liikennettä.

Hallitusohjelman mukaan Suomi vähintään puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Päästöjen puolittaminen on askel kohti hiiletöntä liikennettä. Hallitusohjelmassa on sitouduttu tekemään toimia liikenteen päästöjen vähentämiseksi. Tavoitteena on edesauttaa siirtymää kokonaisuutena kestävämpään tapaan liikkua ja vapautumista fossiilisista polttoaineista.

Fossiilittoman liikenteen tiekartan tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti puolittaa tieliikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Tiekartan tavoitteena on 700 000 sähkökäyttöistä henkilöautoa, joista vähintään puolet on täyssähköautoja.

Tiekartan mukaan koko autokannan osalta tavoitteena on, että liikenteessä on vuonna 2030 noin 45 000 sähkökäyttöistä pakettiautoa, joista vähintään puolet on täyssähköautoja. Kaasukäyttöisten ajoneuvojen osalta tavoitteena on noin 130 000 henkilö- ja pakettiautoa vuonna 2030. Raskaassa kalustossa vastaavat tavoitteet ovat noin 4 600 sähkökäyttöistä kuorma-autoa ja noin 6 200 kaasukäyttöistä kuorma-autoa ja bussia.

Tavoitteen mukaisesti vuonna 2030 joka neljäs ajettu henkilöautokilometri on sähköinen nostaen sähkön henkilöautoliikenteessä merkittävimmäksi päästöjen vähentäjäksi ohi biopolttoaineiden ja -kaasun.

Sähköistymiskehitystä tulee vauhdittaa lähivuosina merkittävästi

Vuonna 2022 rekisteröidyistä uusista henkilöautoista noin 15 prosenttia on ollut täyssähköautoja. Tiekartan tavoitteen saavuttaminen edellyttää osuuden kasvamista kaksinkertaiseksi lähivuosien aikana. Täyssähköautojen osuuden odotetaan vuoden 2025 jälkeen kasvavan merkittävästi hankintahintaeron asteittain pienentyessä tarjonnan kasvaessa sekä toimitusaikojen lyhentyessä.

Sähköpakettiautojen mallivalikoiman laajeneminen on jo avannut laajempia mahdollisuuksia siirtyä sähköiseen liikenteeseen.

Sähkön arvioidaan nousevan merkittäväksi vaihtoehdoksi kaupunkilogistiikan ja hyötyajoneuvojen sektoreissa puhtaampaan liikenteeseen kohdistuvien kasvavien vaatimusten seurauksena.

Fossiilittoman liikenteen tiekartan periaatepäätöksen tavoitteita tukevat määrärahat

Hankintatuen vaikuttavuuden ja määrärahojen tulee vastata fossiilittoman liikenteen tiekartan ja valtioneuvoston periaatepäätöksen asettamiin täyssähköautotavoitteisiin. Määrärahan tarvetta ja kohdentumista tulee arvioida ennakoivasti saumattoman ja häiriöttömän sähköistymiskehityksen varmistamiseksi ja päästövähennys tavoitteiden saavuttamiseksi.

Henkilöautoliikenteen päästöttömyyskehityksen vauhdittamiseksi ja päästövähennysten saavuttamiseksi on välttämätöntä saavuttaa täyssähköautojen määrän tavoitteet. Huolimatta hyvästä täyssähköautojen kysynnän kasvusta on tärkeä varmistaa, että lähivuosien kehitys on tavoitteiden mukaista.

Täyssähköautojen hankintatuen jatkuminen on tarpeellista ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi

Autokanta sähköistyy ja uusiutuu pääsääntöisesti ensirekisteröintien kautta ja oikein mitoitettu hankintatuki yhdessä täyssähköautojen autoveron poiston kanssa nopeuttaa siirtymistä täyssähköautoilijaksi.

Hankintatuen rinnalla työsuhdeautoilun täyssähköautojen vapaan autoedun ja käyttöedun verotusarvon alennus määräaikaisesti vuoden 2025 loppuun on ollut merkittävä tekijä täyssähköautojen määrän kasvussa.

Suhteessa työsuhdeautoilijaan hankintatuen jatkuminen mahdollistaa tasavertaiset edellytykset kuluttajalle hankkia täyssähköauto. On tärkeää, että hankintatuki jatkuu ja sen piiriin pääsevät myös ne kuluttajat, joille sähköautojen hintataso on edelleen haastava.

Pakettiautoajot ja -kuljetukset sähköisiksi

Yritysten työajokäyttöön lyhyehköille matkoille soveltuvien täyssähköpakettiautojen mallivalikoima on jo laajentunut kattamaan monien toimijoiden ajo- ja kuljetustarpeet. Hankintatuella on merkittävä vaikutus yritysten ajoneuvokannan uudistamisessa.

Ehdotettu hankintatuen jatkaminen edistää pakettiautokannan sähköistymistä vuosien 2023 ja 2024 aikana. Määrärahan tarvetta ja kohdentumista tulee arvioida ennakoivasti saumattoman ja häiriöttömän sähköistymiskehityksen varmistamiseksi.

Raskaan liikenteen ja hyötyajoneuvojen hankintatuet osana kokonaisuutta

Yritysten kasvava kiinnostus kohti puhtaampaa logistiikkaa sekä sarjatuotantoon perustuvien täyssähkökuorma-autojen tulo markkinoille vuonna 2022 laajentavat liikenteen sähköistymisen myös raskaampaan liikenteeseen.

Hankintatuen jatkaminen on perusteltu täyssähkökuorma-autojen markkinan käynnistämiseksi ja ensimmäisten toimijoiden riskien kohtuullistamiseksi.

Ukrainan sodasta aiheutunut polttoaineiden äkillinen hintojen heilahtelu osoittaa, että on välttämätöntä suunnata lisää panostuksia logistiikan käyttövoimamurroksen edistämiseen.

Suomen kannalta on erittäin tärkeää saada aikaiseksi pysyvä muutos raskaamman liikenteen energiatehokkuuteen ja siten myös turvata kuljetusalan toimintaedellytykset epävarmuuksien sävyttämässä toimintaympäristössä. Myös tavarakuljetuksissa sähköistyminen on lähivuosien tehokkain keino lisätä logistiikkaketjujen energiatehokkuutta ja samalla siirtymää pois fossiilisista polttoaineista.

Raskaiden ajoneuvojen hankintatuki alentaa hankintakynnystä, mutta vaatii rinnalleen toimia, joilla logistiikkaketjut saadaan sähköistymään kokonaisuutena. Ruotsin esimerkin mukaisesti tarvitaan järeäksi mitoitettu raskaan liikenteen sähköistyspaketti, joka kokoaa ajoneuvohankinnat, latausinfran ja logistiikkaliiketoiminnot kilpailukyiseksi kokonaisuudeksi ja siirtää kerralla merkittävän määrän kuljetuksia sähköisiksi.

Hankintatuki edistää myös kaasukäyttöisten kuorma-autojen yleistymistä. Liikenteen päästöjen vähentäminen edellyttää biokaasun käyttöä ja jakeluinfran kehittymistä tukemaan kasvavaa kaasukäyttöistä kuorma-autokantaa.

Päästövähennystavoitteiden tavoitteiden saavuttamiseksi on perusteltua mahdollistaa hankintatuen saaminen myös suuremmille kokonaisuuksille.

Teknologiateollisuus

6.10.2022

Lisätiedot:

Heikki Karsimus
Johtava asiantuntija, liikenne ja teknologiat
Teknologiateollisuus ry
heikki.karsimus@teknologiateollisuus.fi

Helena Soimakallio
Johtaja, Kestävä kehitys
Teknologiateollisuus ry
helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi